ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΚΝΩΣΣΟΣ - ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

«Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Πολλά έχουν γραφτεί για τον Γρηγόριο Ξενόπουλο. Δε θα πρόσθετα τίποτα περισσότερο. Το ότι ήταν ένα φαινόμενο ήθους, εργατικότητας και προσφοράς στους νέους, ιδίως, μιας εποχής, αλλά ακόμα και στους σημερινούς, αν εκτιμήσουν την ιστορία του νεοελληνικού θεάτρου θα είναι πλεονασμός για κάτι που έχει αγγίξει τόσες γενιές νέων, αλλά και ώριμων ακόμα και υπέργηρων σήμερα ανθρώπων που κάποτε περίμεναν με ανυπομονησία να κυκλοφορήσει η «Διάπλασις των Παίδων», η εφημερίδα - περιοδικό που εξέδιδε επί σειρά ετών.

Εδώ θα μας απασχολήσει περισσότερο το θέατρό του που καίτοι αποτελεί ηθογραφία δεν μπορείς εύκολα να μεταχειριστείς αυτόν τον χαρακτηρισμό. Υπήρξε πέρα από την όλη του προσφορά και θεατρικός συγγραφέας που έδωσε τύπους με τη δική του ρεαλιστική άποψη που και σήμερα διατηρεί τη δροσιά και νεανικότητα όχι μόνο μιας εποχής, αλλά και άλλων εποχών που ανακυκλώνονται στη φαντασία και στη μνήμη.

Το έργο που είδαμε φέτος στο Θέατρο «Κνωσσός» συμπυκνώνει όλα τα στοιχεία μιας ευθύτητας απόψεων πάνω στη βαρύτητα της διαφύλαξης ενός μυστικού, μιας τόσο πιστά διαφυλαγμένης υπόσχεσης πάνω σ' ένα εξομολογημένο γεγονός που πρέπει να παραμείνει έτσι ως τον θάνατο εκείνου που το αποδέχτηκε. Έτσι η Κοντέσσα Βαλέραινα (Άννα Συνοδινού) κρατάει το μυστικό που της έδωσαν να διαφυλάξει μια ολόκληρη ζωή κι αυτό είναι κάποιο φάρμακο για τα μάτια. Τώρα, όμως, γιατί ένα φάρμακο που είναι προορισμένο να θεραπεύει, πρέπει να μείνει μυστικό στα χέρια μιας γυναίκας, ενώ μπορούσε να θεραπεύσει τόσους και τόσους;

Εδώ δεν εξετάζεται η ωφελιμότητα αυτής της προτίμησης σε μια γυναίκα που αποτελεί, όμως, τη χαμένη αρχοντιά μιας επαρχιακής πόλης. Ο Ξενόπουλος δεν εξετάζει την ηθική πλευρά της προτίμησης αυτής. Εξετάζει, όμως, την υπόσχεση της διαφύλαξης ενός μυστικού που πρέπει να μείνει μυστικό ακόμα κι αν αυτό γινόταν η αφορμή ν' ανανήψει η ξεπεσμένη αρχόντισσα που πένεται κυριολεκτικά, ενώ έχει στα χέρια της έναν θησαυρό που πολλοί εποφθαλμιούν να τον αποκτήσουν και να το μεταβάλουν σε εμπορικό κέρδος. Άλλωστε, το θέατρο δεν αναζητά πρόσωπα που δίνουν λύσεις για να οδηγηθεί κάτι στην κοινή ωφέλεια.

Ο Ξενόπουλος δεινός μάστορας του θεατρικού λόγου παίζει με την εμμονή ενός ανθρώπου που κρατάει την ευτυχία των άλλων και τη διοχετεύει σε αυτούς που ο ίδιος εγκρίνει, χωρίς ν' αποβλέπει στην εμπορευματοποίηση μιας ιδέας που είναι υπέρτερη και ισοδυναμεί με τη διαφύλαξη ενός μυστικού κι εκεί έγκειται η μαστορία του θεατρικού του λόγου. Αν προχωρήσουμε στην ανάλυση θα προσθέταμε ότι στο ομώνυμο έργο διαφαίνεται ο αγώνας της διαφύλαξης των ιδανικών στην επερχόμενη απειλή της καταναλωτικής κοινωνίας. Αλλά η στέρηση ενός θαυματουργού φαρμάκου αποτελεί τάχα τη διαφύλαξη ενός ιδανικού;

Ο Ξενόπουλος υιοθέτησε μιαν ακραία περίπτωση και γι' αυτό η Κοντέσσα Βαλέραινα στο τέλος, σχεδόν, αυτοκτονεί όταν καταλαβαίνει ότι της στέρησαν εκείνο που γι' αυτό ζούσε και αγωνιζόταν.

Η Άννα Συνοδινού (Κοντέσσα Βαλέραινα) μας έδωσε ένα ακόμα δείγμα της μεγάλης υποκριτικής της τέχνης. Είχαμε καιρό να θαυμάσουμε το σπάνιο ταλέντο της και την τέλεια φυσικότητα με την οποία υποδύεται ρόλους ανόμοιους διδάσκοντας τους νεότερους πόσο βλάπτει η μανιέρα, καθώς ξεφεύγει από τους ρόλους που έχει υποδυθεί. Για τους υπόλοιπους Λαμπρινή Λίβα (Όρσολα), Γιάννης Σταματίου (Κόντε Μανώλης), Κοντέσσα Τασία (Χριστιάνα Μαντζουράνη), Παυλάκης (Μανώλης Ματθαίου) και Τζώρτζης Πάπουζας (Λάμπρος Τσάγκας) θα λέγαμε πως στάθηκαν επάξια στους ρόλους τους. Η σκηνοθεσία του Λάμπρου Τσάγκα τόνισε τις κάποιες αδυναμίες ενός έργου που, φυσικά, όπως να το κάνεις, είναι ηθογραφία καλώς εννοούμενη και πέτυχε χωρίς εκσυγχρονισμούς, πράγμα που συνήθως παγιδεύει όσους ασχολούνται με έργα του Ξενόπουλου.

Επίσης, συνέτειναν σ' αυτό και τα σκηνικά και κοστούμια του Μιχάλη Σδούγκου.